

Univerzitet u Beogradu
Filozofski fakultet
Odeljenje za psihologiju

MOTIVACIJA I EMOCIJE

Slobodan Marković

Tematske celine

MOTIVACIJA: Instinkti, Fiziologija, Nenagonska motivacija

EMOCIJE: Neuralne osnove, Fenomenologija, Teorije

SPAVANJE I SAN

EMOCIJE: FENOMENOLOGIJA

EKSPRESIJA: Kako se izražavaju emocije?

PERCEPCIJA: Kako se opažaju tuđe emocije?

KOMUNIKACIJA: Kako se prenose emocije?

EKSPRESIJA EMOCIJA

GOVOR

EKSPPLICITNE PORUKE

Npr. Osećam se prijatno

AFEKTIVNO ZNAČENJE

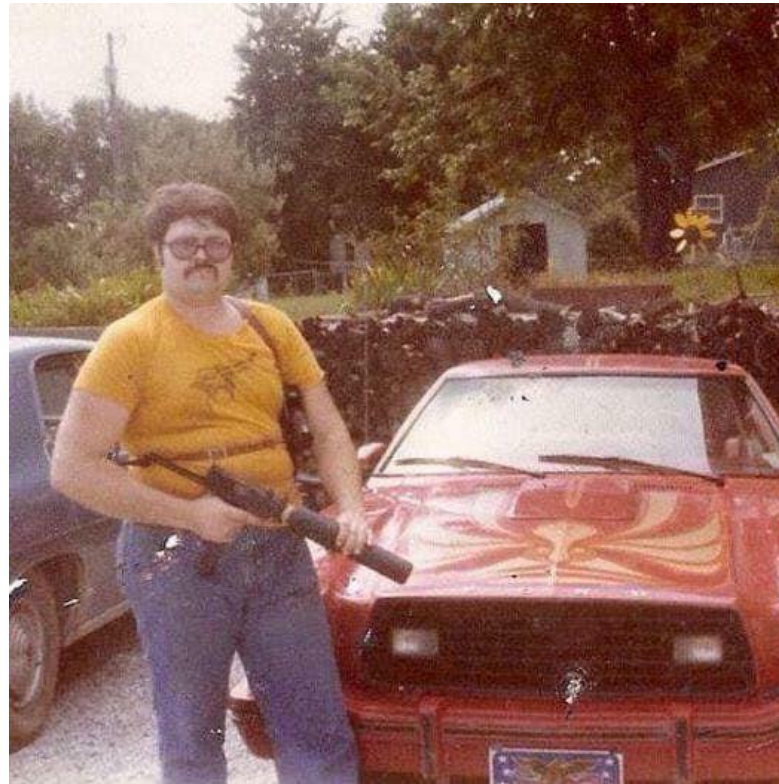
ironija, sarkazam, dvosmislene poruke...

PARALINGVISTIČKI ZNACI

intonacija, boja glasa, promene intenziteta...

EKSPRESIJA EMOCIJA

TELESNI STAV

EKSPRESIJA EMOCIJA

TELESNI STAV

USPRAVAN STAV

radost, samopouzdanje, ponos

POGNUTOST

tuga, potčinjenost, očaj

EKSPRESIJA EMOCIJA

TELESNI STAV

OFANZIVNI STAV

bes, agresija, neprijateljstvo

DEFANZIVNI STAV

strah, odbrana, zaštita

EKSPRESIJA EMOCIJA

TELESNI STAV

OFANZIVNI STAV

bes, agresija, neprijateljstvo

DEFANZIVNI STAV

strah, odbrana, zaštita

EKSPRESIJA EMOCIJA

TELESNI STAV

NAKLONJENOST

naklonost, privlačnost, simpatija

OTKLON

odbojnost, ljutnja, antipatija...

EKSPRESIJA EMOCIJA

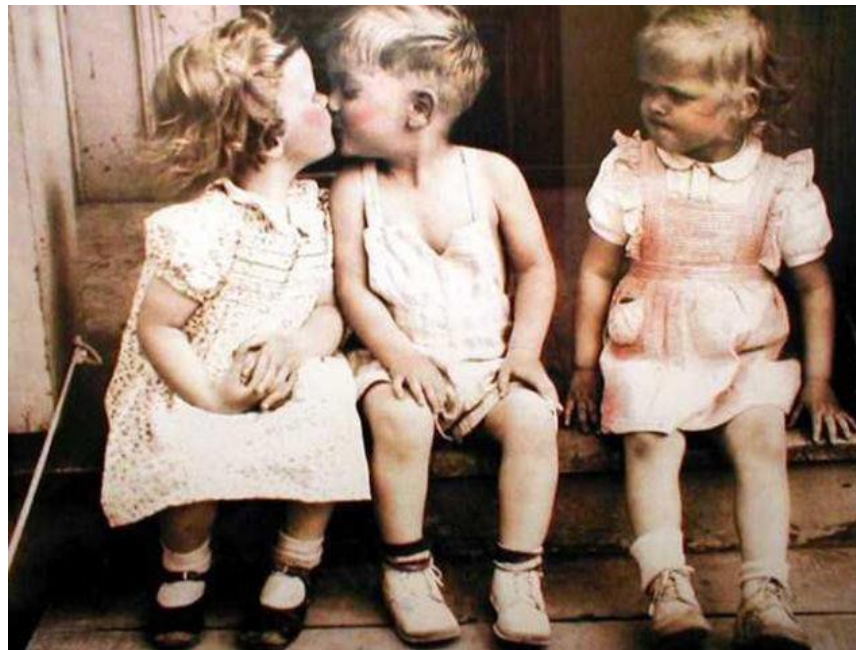
TELESNI STAV

NAKLONJENOST

naklonost, privlačnost, simpatija

OTKLON

odbojnost, ljutnja, antipatija...

EKSPRESIJA EMOCIJA

PONAŠANJE

POKRETI, GESTOVI

skakanje, cupkanje, klimanje glavom ...

EKSPRESIJA EMOCIJA

PONAŠANJE

POKRETI, GESTOVI

skakanje, cupkanje, klimanje glavom ...

EKSPRESIJA EMOCIJA

KOŽA

BOJA KOŽE

crvenilo, bledilo, pečati

ZNOJENJE, MIRIS

anksioznost, agresivnost, trema, uzbuđenost...

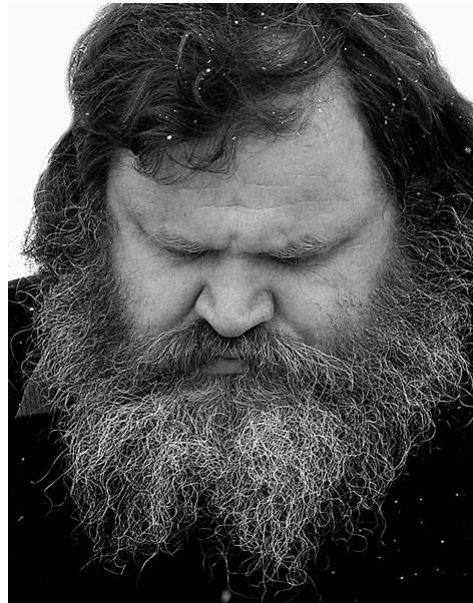
EKSPRESIJA EMOCIJA

POGLED

PRAVAC POGLEDA, IZBEGAVANJE POGLEDA
dominacija, potčinjenost, zavist, radoznalost

Robert Woodworth

EKSPRESIJA EMOCIJA

POGLED

PRAVAC POGLEDA, IZBEGAVANJE POGLEDA
dominacija, potčinjenost, zavist, radoznalost

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Stanley Kubrick

EKSPRESIJA EMOCIJA

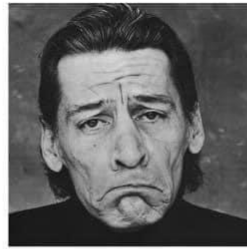
IZRAZ LICA

Stanley Kubrick

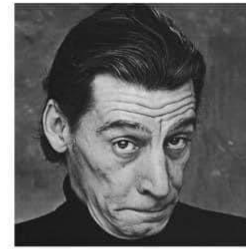
Surprised

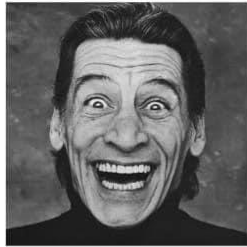
Sad

Mad

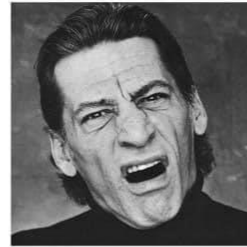
Shy

Happy

Tired

Confused

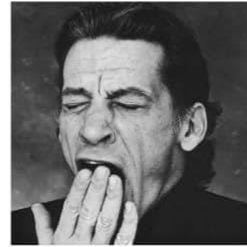
Suspicious

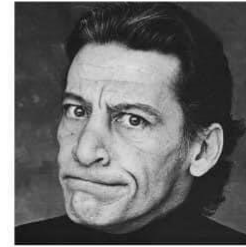
Frightened

Confident

Sleepy

Disappointed

Embarrassed

Disgusted

Stunned

Guilty

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

/

BES

GAĐENJE

STRAH

RADOST

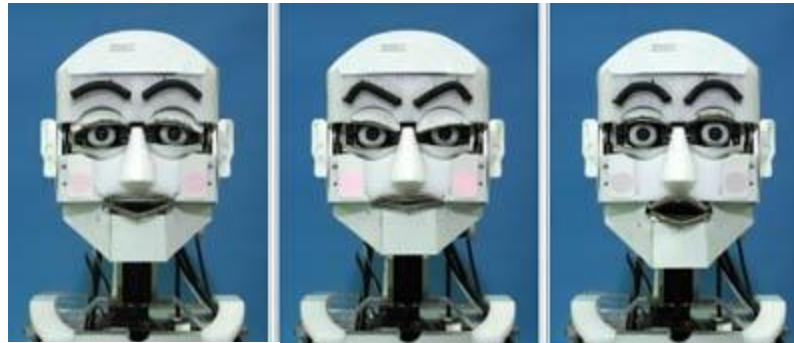
TUGA

ČUĐENJE

EKSPRESIJA EMOCIJA

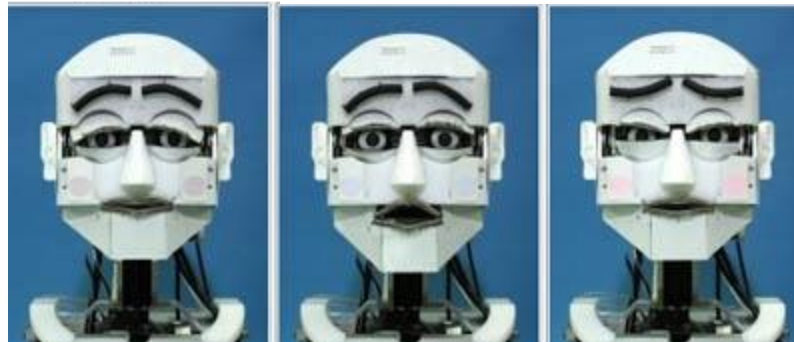
IZRAZ LICA

RADOST

BES

ČUĐENJE

TUGA

STRAH

GAĐENJE

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

PRIVLAČNOST

nasmejan izraz – privlačniji izgled (posebno ženskih lica)

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

ONTOGENEZA

rano javljanje osmeha, mrštenja, plača ...

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

ONTOGENEZA

rano javljanje osmeha, mrštenja, plača ...

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

ONTOGENEZA

rano javljanje osmeha, mrštenja, plača ...

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

ONTOGENEZA

rano javljanje osmeha, mrštenja, plača ...

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

ONTOGENEZA

rano javljanje osmeha, mrštenja, plača ...

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

ONTOGENEZA

rano javljanje osmeha, mrštenja, plača ...

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

ONTOGENEZA

rano javljanje osmeha, mrštenja, plača ...

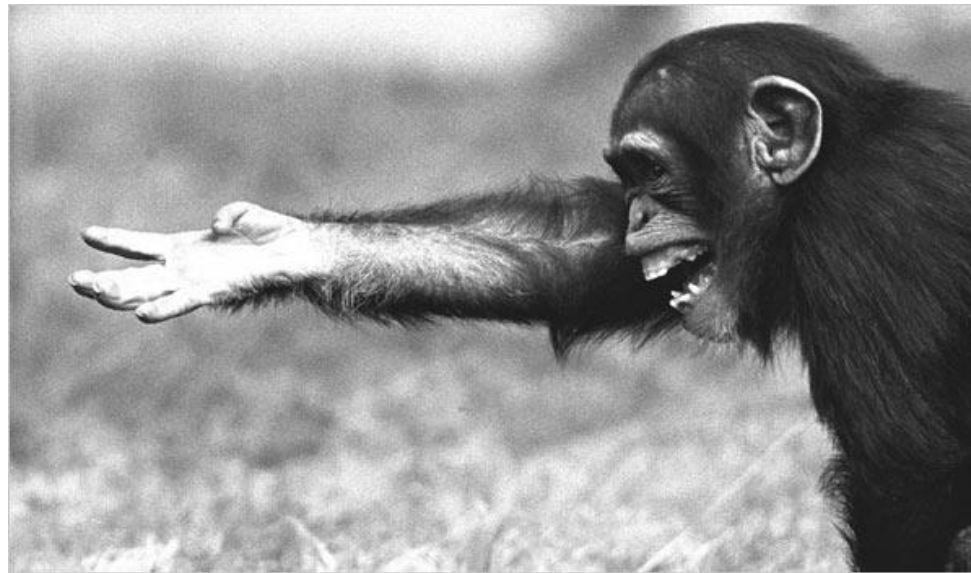

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Darwin: Komparativne studije (životinje, razne kulture)

Univerzalnost izraza: Evolutivni smisao facijalne ekspresije

EKSPRESIJA EMOCIJA

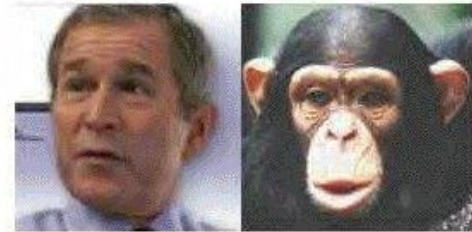
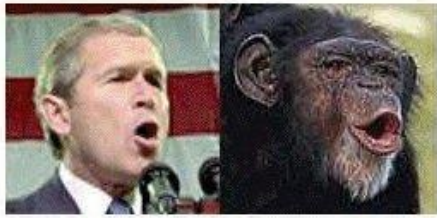
IZRAZ LICA

Darwin: Komparativne studije (životinje, razne kulture)

Univerzalnost izraza: Evolutivni smisao facijalne ekspresije

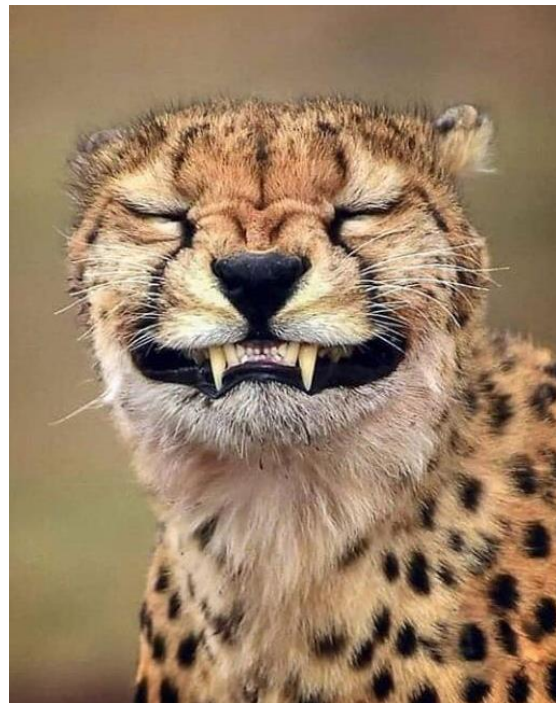
I apologize for this latest entry. I can't find a chimp making a face as dumb as this one. -Rich

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

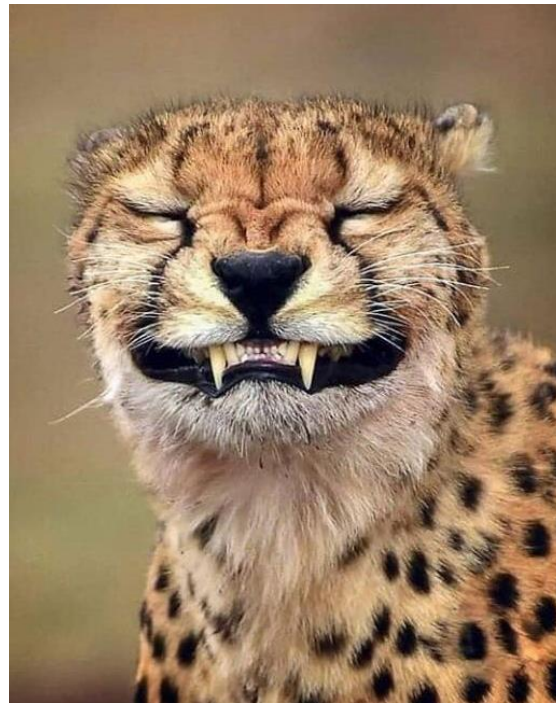
Darwin: Komparativne studije (životinje, razne kulture)

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Darwin: Komparativne studije (životinje, razne kulture)

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Darwin: Komparativne studije (životinje, razne kulture)

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Darwin: Komparativne studije (životinje, razne kulture)

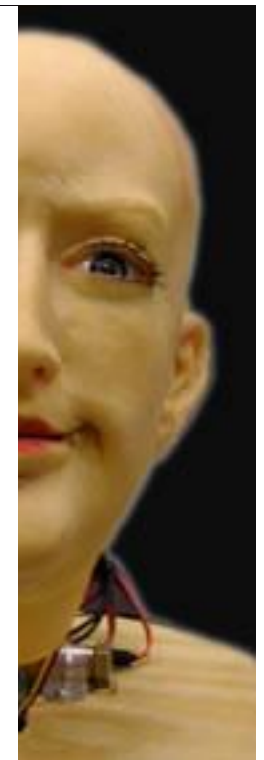
Duchenne de Boulogne

Duchenne de Boulogne

Duchenne de Boulogne

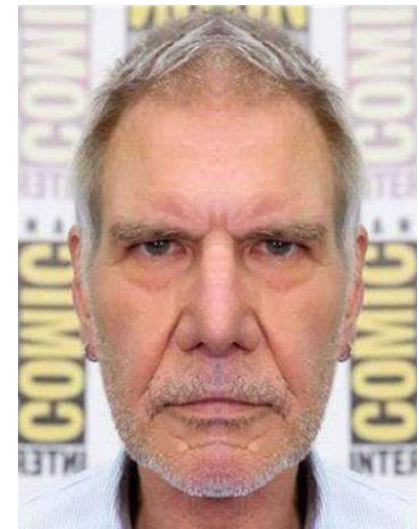
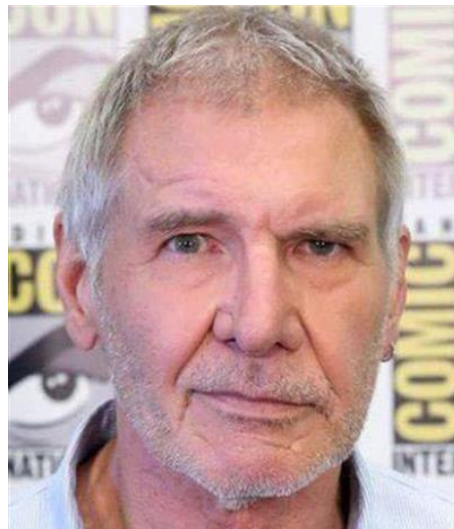
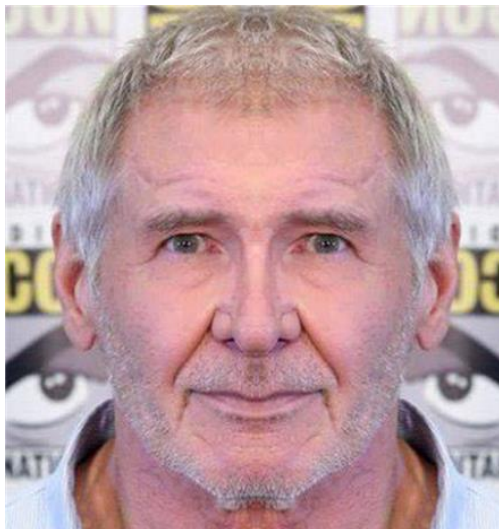
Duchenne de Boulogne

DOBROĆUDAN

?

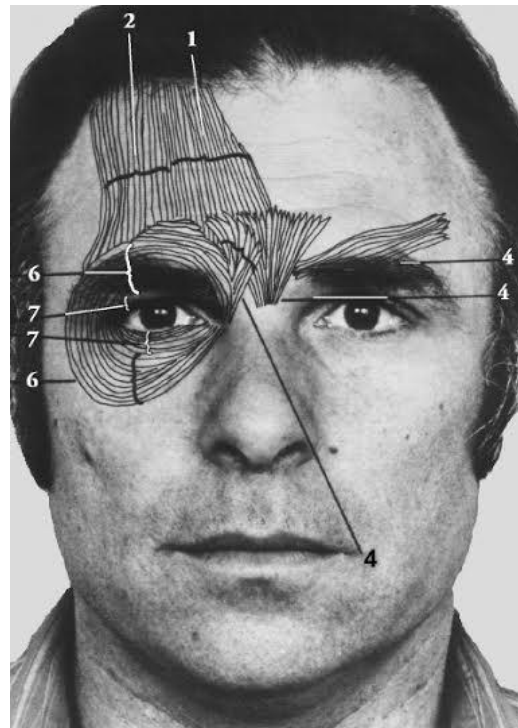
ZAO

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman: Facial Action Coding System (FACS): 80 mišića lica

EKSPRESIJA EMOCIJA

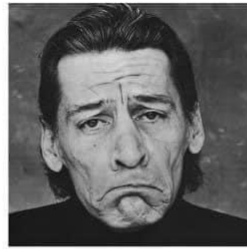
IZRAZ LICA

Paul Ekman: Facial Action Coding System (FACS): 80 mišića lica

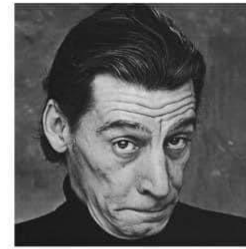
Surprised

Sad

Mad

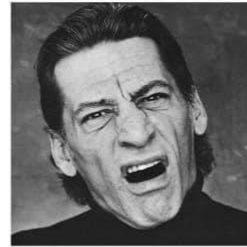
Shy

Happy

Tired

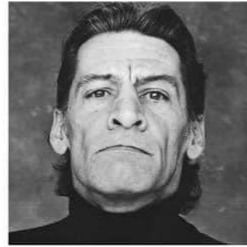
Confused

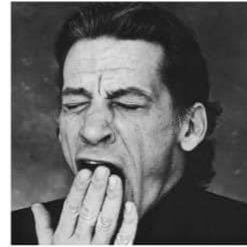
Suspicious

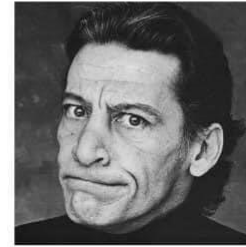
Frightened

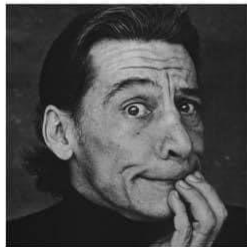
Confident

Sleepy

Disappointed

Embarrassed

Disgusted

Stunned

Guilty

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman: **F**acial **A**ction **C**oding **S**ystem (**FACS**): 80 mišića lica

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman: trening agenata **FBI, CIA** itd. u detekciji mikropokreta mišića lica

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman: trening agenata **FBI**, **CIA** itd. u detekciji mikropokreta mišića lica

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman: mišićna angažovanost u **socijalnom** i **iskrenom** osmehu

Socijalni (namerni) **osmeh:** lice

Iskreni (spontani) **osmeh:** lice, oči

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman: mišićna angažovanost u **socijalnom** i **iskrenom** osmehu

Socijalni (namerni) **osmeh:** lice

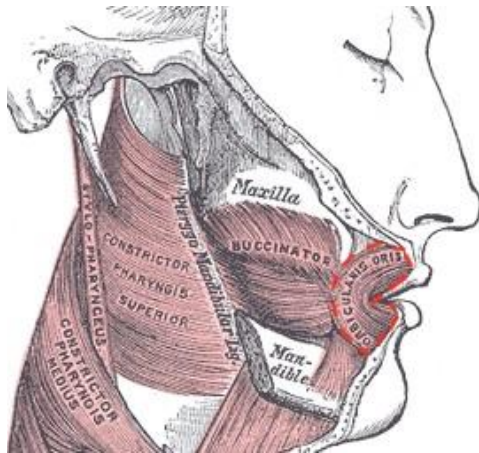

Iskreni (spontani) **osmeh:** lice, oči

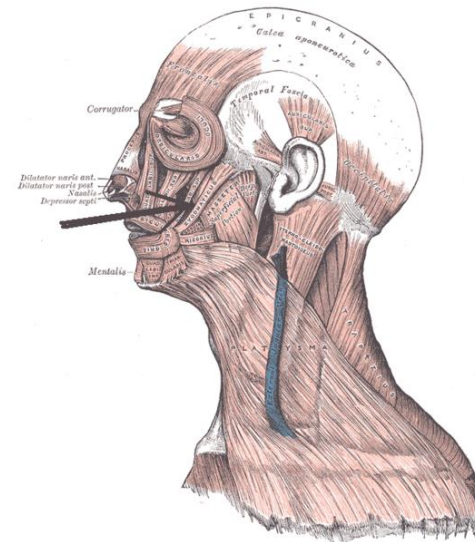
EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman: mišićna angažovanost u **socijalnom** i **iskrenom** osmehu

Socijalni (namerni) **osmeh**: lice

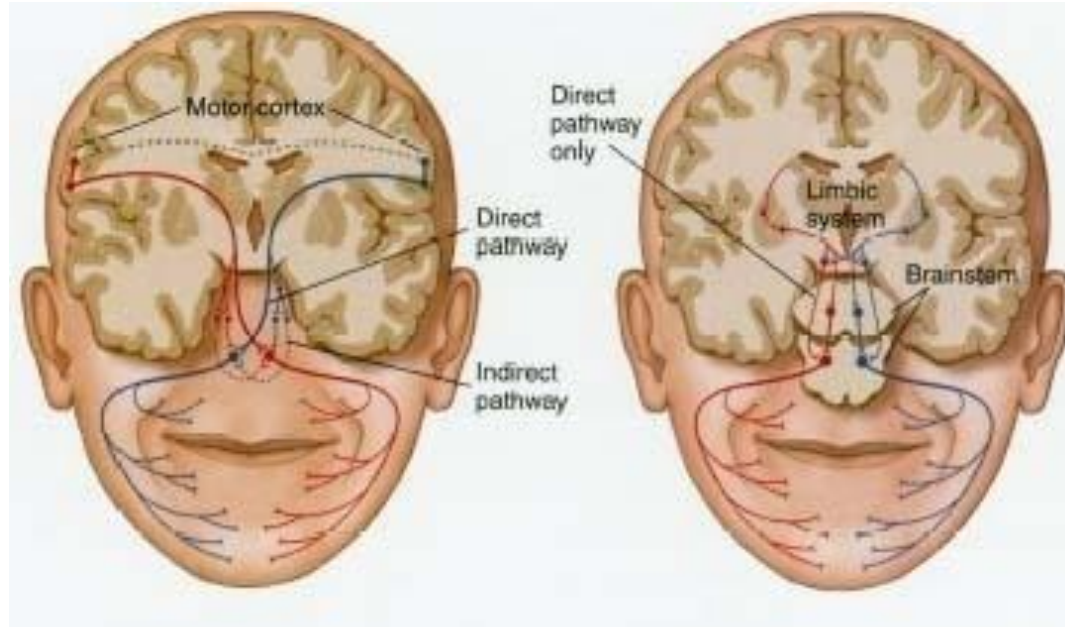

Iskreni (spontani) **osmeh**: lice, oči

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman: mišićna angažovanost u **socijalnom** i **iskrenom** osmehu

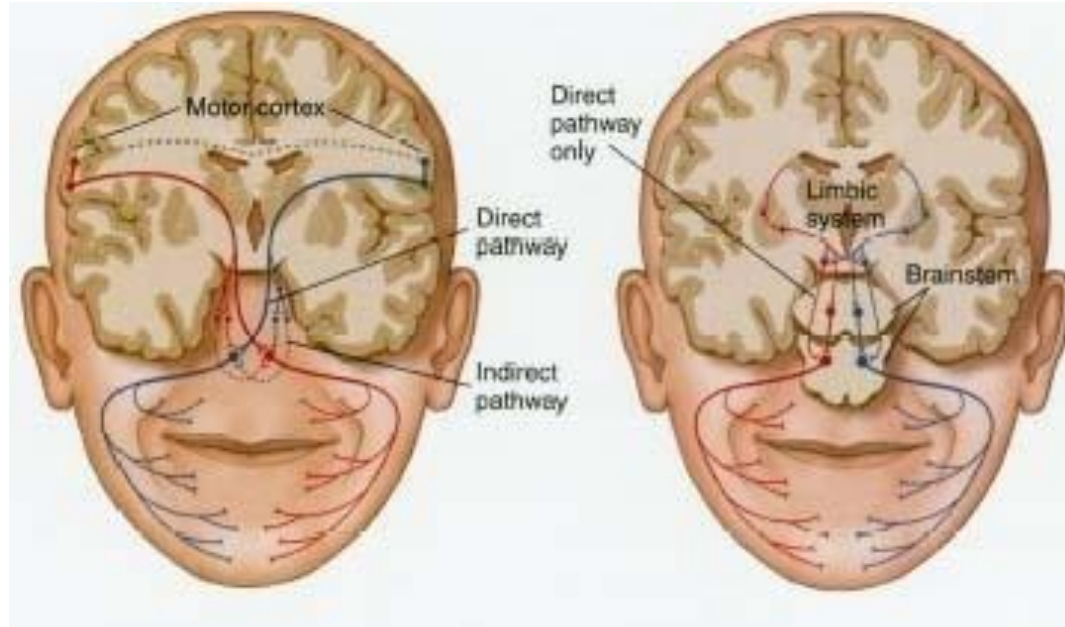
Socijalni (namerni) **osmeh:** lice

Iskreni (spontani) **osmeh:** lice, oči

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Paul Ekman: mišićna angažovanost u **socijalnom** i **iskrenom** osmehu

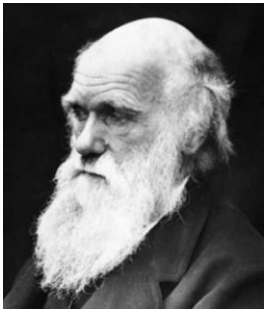

Socijalni (namerni) **osmeh**: lice

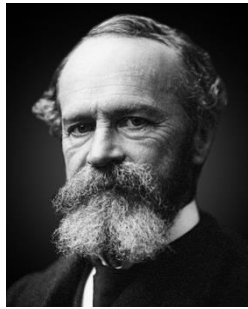
Iskreni (spontani) **osmeh**: lice, oči

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

Darwin

James

FACIAL FEEDBACK HYPOTHESIS

Izraz lica indukuje emociju

“Emocija je svest o stanju u efektorima”

Telesna psihoterapija:

opuštanje mišića vodi emocionalnom opuštanju

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

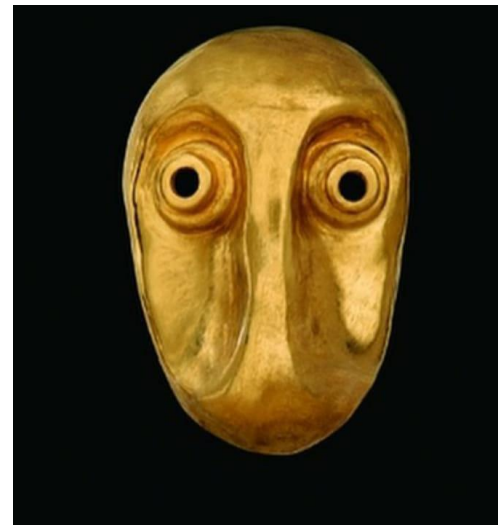
UMETNOST: slikanje portreta podrazumeva finu analizu izraza lica

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

UMETNOST: slikanje portreta podrazumeva finu analizu izraza lica

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

PARAEIDOLIJA: prepoznavanje likova u stvarima i prirodnim scenama

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

PARAEIDOLIJA: prepoznavanje likova u stvarima i prirodnim scenama

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

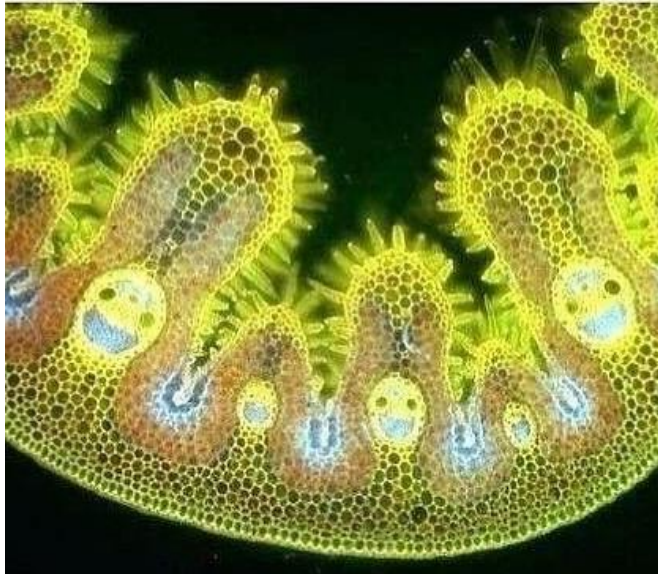
PARAEIDOLIJA: prepoznavanje likova u stvarima i prirodnim scenama

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

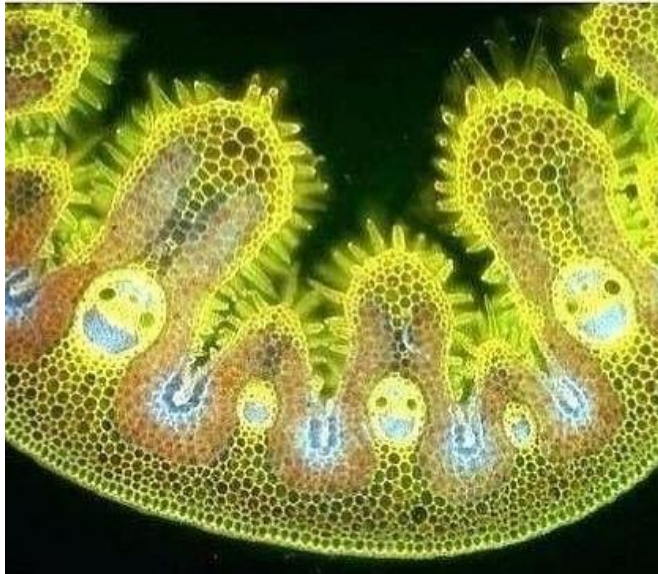
PARAEIDOLIJA: prepoznavanje likova u stvarima i prirodnim scenama

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA

PARAEIDOLIJA: prepoznavanje likova u stvarima i prirodnim scenama

EKSPRESIJA EMOCIJA

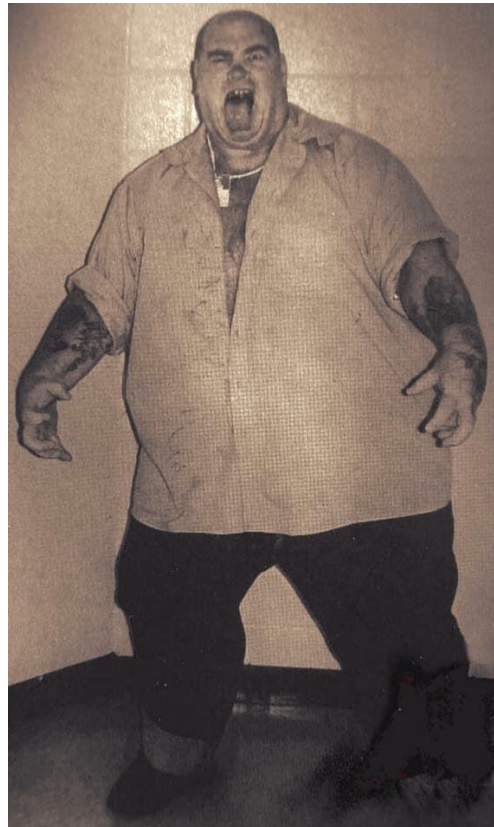
IZRAZ LICA

PARAEIDOLIJA: prepoznavanje likova u stvarima i prirodnim scenama

EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA + TELESNI STAV

Serijski ubica
Joseph Metheny

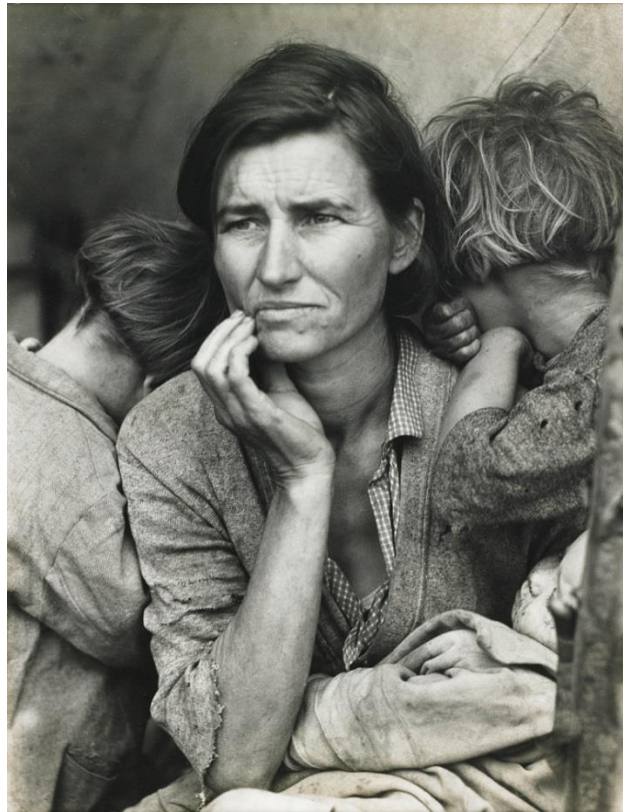
EKSPRESIJA EMOCIJA

IZRAZ LICA + TELESNI STAV + POKRET

PERCEPCIJA EMOCIJA

Kako znamo šta drugi osećaju?

Dorothea Lange:

Migrant Mother

Nipomo, California, 1936.

PERCEPCIJA EMOCIJA

IMITACIJA

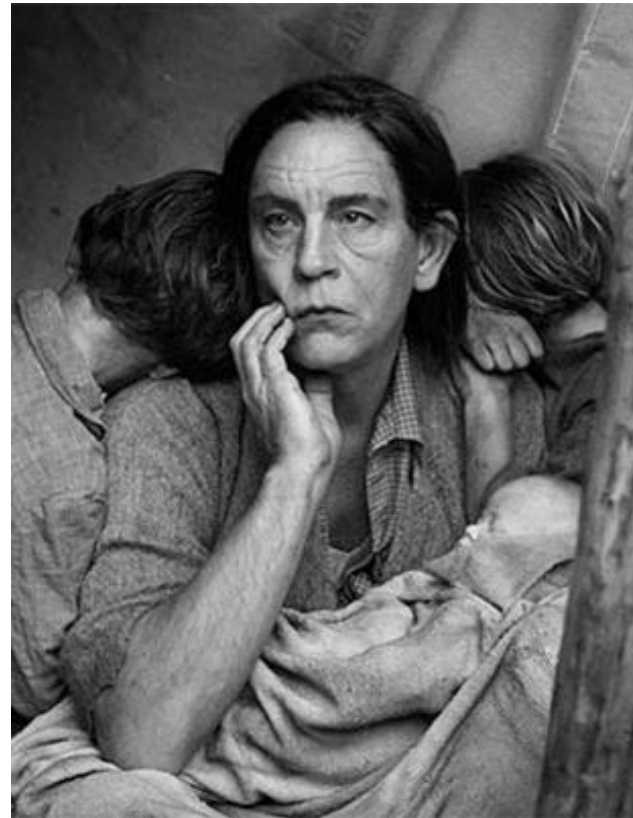
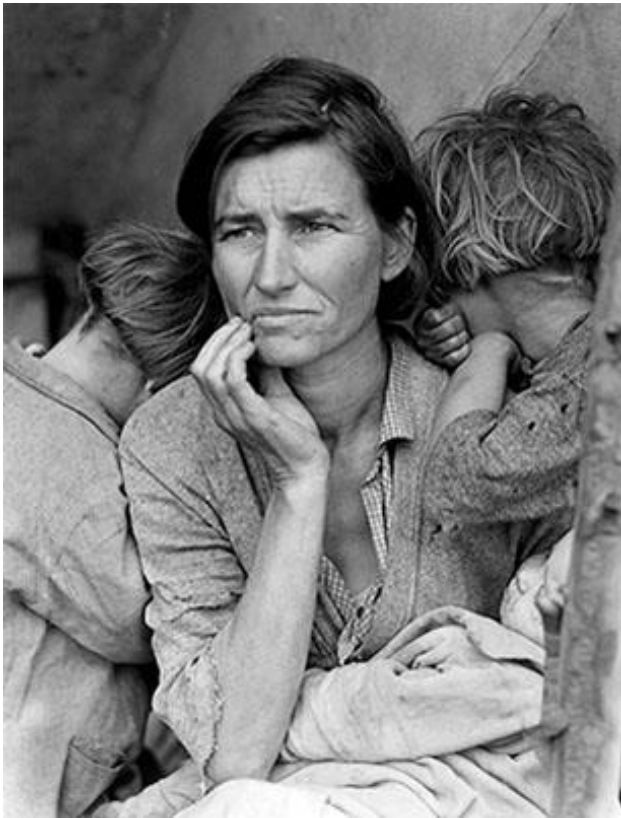
MIRROR NEURONI (*Rizzolatti et al.*):
neuralna osnova imitacije?

Npr. bebe: percepcija => introjeksija => motorna ekspresija

PERCEPCIJA EMOCIJA

IMITACIJA

John Malkovich

PERCEPCIJA EMOCIJA

IMITACIJA

EMPATIJA

Uživljavanje u emocionalno stanje drugih bez distance

Npr. posmatranje tužnog deteta izaziva doživljaj tuge

SAOSEĆANJE

Uživljavanje sa distancom

Npr. glumci (po Brehtu, ne po Stanislavskom!)

PERCEPCIJA EMOCIJA

PATOLOGIJA

Nemogućnost percepcije **facijalne ekspresije**

Nemogućnost percepcije **afektivne dimenzije govora**

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

Kako se prenose emocionalne poruke?

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

Kako se prenose emocionalne poruke?

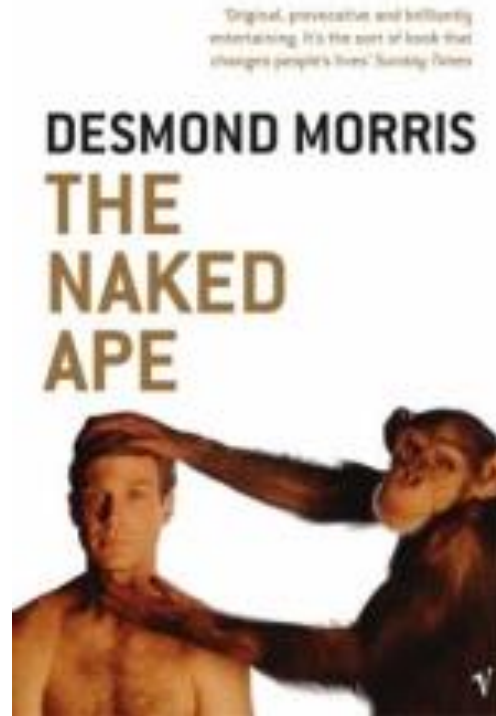

Roy Lichtenstein

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

NEVERBALNA KOMUNIKACIJA

Desmond Morris: Slanje i čitanje telesnih znakova i poruka

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

NEVERBALNA KOMUNIKACIJA

Desmond Morris: Slanje i čitanje telesnih znakova i poruka

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

NEVERBALNA KOMUNIKACIJA

Desmond Morris: Slanje i čitanje telesnih znakova i poruka

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

NEVERBALNA KOMUNIKACIJA

Desmond Morris: Slanje i čitanje telesnih znakova i poruka

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

NEVERBALNA KOMUNIKACIJA

Desmond Morris: Slanje i čitanje telesnih znakova i poruka

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

RITUALIZACIJA NEVERBALNOG IZRAZA

EKSPRESIVNI GESTOVI

Npr. klimanje glavom, odmahivanje, pozdravi, pretnje ...

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

RITUALIZACIJA NEVERBALNOG IZRAZA

EKSPRESIVNI GESTOVI

Npr. klimanje glavom, odmahivanje, pozdravi, pretnje ...

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

RITUALIZACIJA NEVERBALNOG IZRAZA

ACTING OUT: Izraz bez emocije

Npr. nasmejani prodavci, konobari, političari, TV voditelji...

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

KULTURNI OBRASCI PRAVILA PRIKAZIVANJA

Smeh: *Npr. Japanci --- Amerikanci --- Nemci*

Dodir: *Npr. Porto Riko (), Pariz (), London (), Florida ()*

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

KULTURNI OBRASCI PRAVILA PRIKAZIVANJA

Smeh: *Npr. Japanci --- Amerikanci --- Nemci*

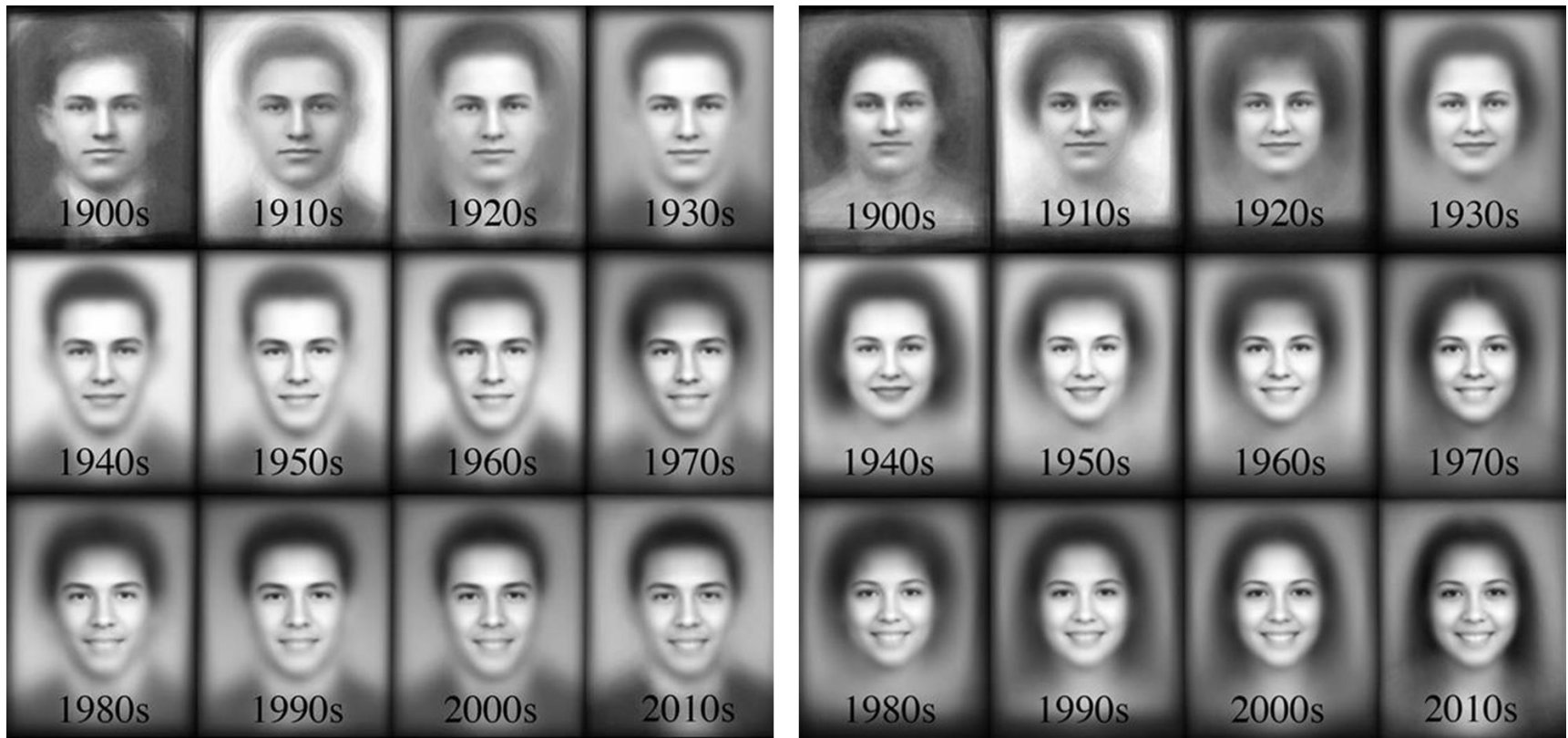
Dodir: *Npr. Porto Riko (180), Pariz (110), London (0), Florida (2)*

Gest: *Npr. isti znak za pobedu i „rogonju“*

Telesni stav: *Npr. Japanaci - socijalni status; Amerikanci - naklonost*

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

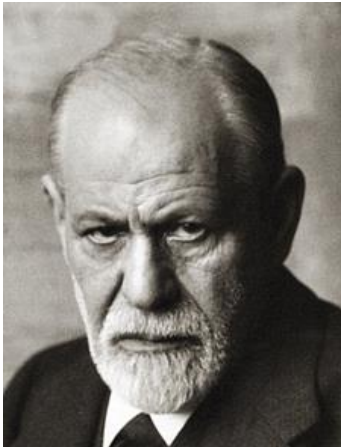
ISTORIJSKI RAZVOJ OBRAZACA PRAVILA PRIKAZIVANJA

University of California Berkeley: Evolucija osmeha u studentskim godišnjacima

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

ISTORIJSKI RAZVOJ OBRAZACA PRAVILA PRIKAZIVANJA

Sigmund Freud

Wilhelm Wundt

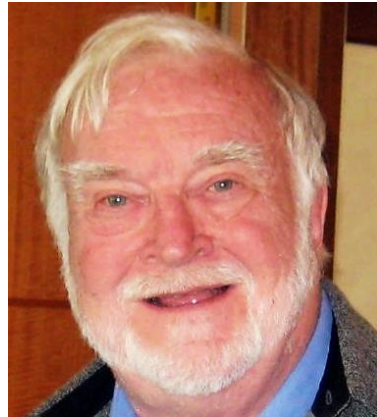
Clark Hull

Melanie Klein

Carl Rogers

M. Csikszentmihalyi

Alan Gilchrist

Elizabeth Loftus

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

ISTORIJSKI RAZVOJ OBRAZACA PRAVILA PRIKAZIVANJA

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

ISTORIJSKI RAZVOJ OBRAZACA PRAVILA PRIKAZIVANJA

Gerrit van Honthorst

Frans Hals

Judith Leyster

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

DRUGI FAKTORI

Pol: Razlike u **ekspresiji**, a ne u percepciji

Inteligencija: Pozitivna korelacija sa **percepcijom** emocija

Daniel Goleman (1995): **Emocionalna inteligencija** (EQ)

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

EMOCIONALNA I KOGNITIVNA KOMUNIKACIJA

Da li **AI** može emocionalno da komunicira?

Da li psihopate mogu emocionalno da komuniciraju?

EMOCIONALNA KOMUNIKACIJA

EMOCIONALNA I KOGNITIVNA KOMUNIKACIJA

Antonio Damasio: **ULOGA ORBITOFRONTALNOG KORTEKSA**

Phineas Gage